

KAJ MEJER
DEDALOVA
KUĆA

Naslov originala
Kai Meyer
DIE VTIKANVERSCHWÖRUNG

Copyright © 2010 by Kai Meyer
Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

SADRŽAJ

Poglavlje prvo ZAOŠTAVŠTINA BAKRORESCA.....	9
Poglavlje drugo ŠTUČNJAK ZA TAMNICE.....	39
Poglavlje treće PATULJAK.....	69
Poglavlje četvrto KRISTOFOROV OLTAR.....	113
Poglavlje peto VATRENI KRŠT	153
Poglavlje šesto ADEPTI ČINIJE	175
Poglavlje sedmo JANUS.....	197
Poglavlje osmo <i>MATER ECCLESIAE</i>	227
Poglavlje deveto DEDALOV PORTAL.....	249

Poglavlje deseto	
OTKRIĆA	281
Poglavlje jedanaesto	
TVOJE LAŽI.....	335
Poglavlje dvanaesto	
VASKRSENJE	359
Poglavlje trinaesto	
STEPENICE.....	387
EPILOG.....	425
<i>Pogovor</i>	431
<i>O autoru</i>	433

Lavirint je savršeno poznat.
 Moramo samo da pratimo junakovu nit
 duž njegovog puta i tamo gde smo mislili da
 ćemo pronaći užas, naći ćemo nekog Boga.

Džozef Kembel, *Moć mita*

Poglavlje prvo

Zaostavština bakroresca

Kada bi rekao slike, mislio je na umetnost.

Sve ostale, slike ljudi, gradova, i one iz života, bile su mu samo površni utisci, podložni brzom zaboravu. Stvarnost za njega nije bila postojana. Barem je sebe tako ubedio, jer mu je tako bilo lakše.

Međutim, ako bi stajao ispred nekog umetničkog dela, ono mu je zaustavljalo dah i izazivalo vrtoglavicu. Tada je strahovao da su takva osećanja bila zapravo sećanja na sve lepo i prijatno – iz onih dana.

Sećanje na Mivu.

– Let je bio udoban? – upitao je taksista koji ga je vozio od aerodroma Leonardo da Vinči do centra grada.

„Takvi su Italijani“, pomislio je Jupiter. „Čak su i svom aerodromu dali notu kulture i stila. Pređašnji naziv aerodroma, Fjumićino, postojao je još jedino na tablama izbledelim od sunca pored autoputa. Na svim ostalim mestima nazivali su ga Leonardo da Vinči. Koji drugi narod je dao naziv svom aerodromu po imenu nekog umetnika?“

– Sinjore?

Jupiter je otvorio oči.

– Da?

– Let je bio udoban? – upita vozač još jednom, istovremeno isekavši put nekom kamionu. Ostavili su za sobom divlje trubljenje.

– Da, naravno. Kakav je danas saobraćaj? Treba li nam dugo do grada?

– Trideset kilometara do centra.

– Nisam mislio na to. Poznajem put. Ima li gužve?

– Gradilišta. Poslovna gužva. Ali ide nekako. – Vozačev pogled u retrovizoru govorio je: „Možete mi verovati“. Takav pogled pripada svim taksistima ovog sveta. „U svom autu ja sam kralj, a moj auto je kralj na drumu. Nemate razloga za brigu.“

Jupiter se zavalio u sedište i posmatrao pustu okolinu s obe strane puta. Bile su to smeđe njive i poneka niska građevina s blago naherenim krovom. Nekoliko kilometara dalje, istočno, pojavile su se prve visoke kuće i drečavo ofarbani hoteli na obodu getoiziranih blokova zgrada. Na balkonima je visilo rublje. Postavljene svetleće reklame danju su delovale prljavo i nekako odbojno.

Poslednji put bio je u Rimu s Mivom, pre gotovo dve godine.

– Jeste li poslovno ovde? – upitao je vozač. Nedostajala mu je ravnodušnost starijih kolega; imao je dvadesetak godina i još uvek je pokazivao znatiželju prema svemu što je dolazilo iz spoljnog sveta. Nosio je somotski kačket; u krilu mu je bio drečavozeleni mobilni telefon, kojim je bez sumnje pozivao devojkicu ukoliko mu ne bi pošlo za rukom da svog putnika navede na razgovor. Jupiteru nije bilo do toga da pola sata sluša italijansko ljubavno blebetanje; mrzeo je to besmisleno *bella*, posle svake druge rečenice. Radije je pričao sam, mada nevoljno.

– Da. Poslovno. U izvesnom smislu.

– Radite li nešto što je vezano za umetnost?

Jupiter prvi put podiže obrvu. Nije nosio posebno dizajniranu odeću, niti je imao tragove boje na prstima.

– Kako ste došli na to?

Mlad vozač načini zadovoljnu grimasu.

– Želite da vas odvezem do crkve Santa Marija del Priorato? Turisti koji hoće da razgledaju crkve, prvo traže da ih dovezem do hotela. To znači da niste običan turista. Ali ste stranac. Stranac koji želi da ga pravo s aerodroma odvezem do neke crkve, svakako tu ima neka posla. Ne izgledate kao sveštenik. Prema tome, zainteresovani ste za samu građevinu. Zar ne? Umetnost ili arhitektura, nešto od to dvoje. – Slegnuo je ramenima. – Ostalo sam nagađao.

– Za neke je i arhitektura umetnost.

Vozač odmahnu.

– Vidite li stambene blokove preko puta? Stanujem u jednom od takvih. I sada mi pričajte malo o umetnosti i arhitekturi.

– Predajem se.

– Jeste li restaurator, ili tako nešto? Arhitekta? Proveravate li autentičnost slika?

„Okej“, pomisli Jupiter, „šta da se radi...“

– Tragam za izgubljenim umetničkim delima po nalogu kolekcionara i muzeja.

– Nešto kao detektiv?

– Samo u okviru umetnosti. Bez brige. Neću vas odati vašoj devojkici da ćete se danas popodne sastati s nekom drugom.

Vozač je smotao volan i za dlaku izbegao neki subaru u susednoj traci. Pri brzini od sto kilometara gledao je preko ramena.

– Hej! Vi ste...

Jupiter načini grimasu:

– Video sam podmetač za pivo u pretincu. Na njemu su žensko ime i adresa u Tiburtini. Vaša devojka nije morala da vam to napiše. Zar ne? Naročito ne u nekom kafiću.

– Možda uopšte nemam ozbiljnu vezu.

– Tada ne biste držali mobilni na dohvat ruke. – Ostatak misli nije mogao da zadrži u sebi, ma koliko to zvučalo suvišno: – Vi Italijani, uvek ste dostupni za dragu familiju.

Dureći se, vozač se ponovo okrenuo napred.

– Do đavola. Srećan sam što niste sveštenik. Prokleta sam srećan.

– Strah od pakla? – javio se zlorado Jupiter.

– Ne plašite ga se?

„Bio sam već u njemu“, pomislio je Jupiter, ali naravno to nije rekao. Klišeji su klišeji i predstavljaju temeljnu istinu, tako da ovo nije morao da izgovori glasno.

Neko vreme vozili su se ćutke. Prošli su pored predgrađa sa izbledelim izlozima prodavnica i mnoštvom stanova u ogromnim stambenim silosima. U dve kolovozne trake vozilo se u tri kolone. Potom su prošli pored dugačkih aleja lijandera, prvih ruina manjeg akvadukta i pokraj žutosmeđih nizova zidina, antičkih pilona i desetina stubova s višestruko prepletenim plakatama. Veo izmaglice lebdeo je iznad korita vodoskoka s majušnom dugom iznad nje. Bilo je starijih ljudi u tamnoj odeći i s kapama duboko namaknutim na čelo, kao i mladih devojaka u kratkim suknjama. Bile su namirisane skupim parfemima, dovoljno sladunjivim da zagolicaju nozdrve vozačima kabrioleta koji su prolazili pored njih. Posvuda je bilo žutih taksija. Delovalo je da je Rim toga dana čekalo sveopšte okupljanje sindikata javnih prevoznika.

Približavali su se centru grada.

Trajalo je nekoliko trenutaka, pre nego što je Jupitera začudila okolina.

– Gde smo sada? Santa Marija del Priorato daleko je južnije. Uopšte nije trebalo da zalazimo tako duboko u grad. – Vozaču je uputio ljutit pogled u retrovizor, ali mu je nešto govorilo da mladić ni u kom slučaju ne pokušava da ga prevari. Znao je da Jupiter nije neki naivni turista koji će iz neznanja dozvoliti da ga taksista provozu kroz pola Rima i naposljetku mu za to ispostavi preveliki račun.

Mladić je opsovao. Uputio je besan pogled preko ramena i smotao volan nasred puta. Ponovo se čulo zaglušujuće trubljenje, opet su za dlaku izbegli ostale automobile i mnoštvo brekćućih vespi.

– Pojma nemam kako smo se najednom našli ovde – procedio je vozač između čvrsto stisnutih zuba. – Stvarno nemam pojma.

– Hajte, molim vas...

– Ne, ne – branio se vozač. – Verujte mi. Pogledajte, zastavio sam brojilo ovde. – Prenaglašenim pokretom pokazao je na taksimetar. – Prevario sam se u vožnji, ali ne znam zašto.

– U mislima ste u Tiburtini?

– A, to! Ne, nije. Učinilo mi se da treba ići ovuda.

– Prvi ste taksista koga sam sreo, a koji je zalutao na putu od aerodroma do grada. – Jupiter se smeškao. – Iskreno, ovo je premijera.

– Očito ste se dobro zabavili u mojim kolima. Preporučite me dalje.

Jupiter je poverovao da je poprilično dobro znao gde su se nalazili – negde blizu ulice Pelegrino, nedaleko od Kampo del Fijori – ali najednom mu se okolina učinila

nepoznatom. Nakon onog naglog okretanja na putu, vozač je skrenuo još dva puta i sada su se nalazili u lavirintu mračnih uličica starog dela grada. Obrisi njihovog taksija ogledao se u zatamnjenim prozorima. Bio je nalik žutoj mrlji koja je jezdila kao nekakva nesvakidašnja svetlost.

– Vozite prebrzo – primetio je Jupiter.

– Ne znam gde se nalazimo. To me je iznerviralo.

– Nešto kao dozvola za taksiranje postoji i ovde, zar ne?

– Samo se vi podsmevajte. Verujte, ovo mi se još nikada nije desilo. Nikada.

– Sigurno. Kako da ne?

– Napravio sam luk i tada sam tačno znao gde smo. Ali sada... – Skinuo je kačket i njime obrisao znoj s čela.

Jupiter je uzdahnuo i pogledao kroz bočni prozor.

– Odvezite me jednostavno negde blizu crkve.

Taksi je još nekoliko minuta tumarao po uzanim uličicama u kojima se jedva naziralo nebo i prešao preko trga na kome je prskao usamljeni vodoskok. Sve vreme nisu videli ni žive duše; samo jednom, iza nekog kolskog ulaza, čučala je prilika u odeći s kapuljačom. Glava joj je bila tako duboko pognuta da se lice uopšte nije videlo. Činilo se da gotovo ljubi tlo, nalik arhaičnom pozdravnom ritualu.

– Evo, konačno – povikao je najednom vozač, kada se pred njima ukazao uzan put. U nastavku se prostiralo široko šetalište, okupano jarkim prolećnim suncem.

Trenutak kasnije, vozili su se kroz gusto naseljenu ulicu, duž desne obale Tibra. Moćne palate, gotovo pobožno pognute prema kolovozu, bile su nalik onoj neobičnoj prilici u senci luka kapije.

– Ne verujete mi? Je l' tako? – upita vozač.

– Da ste zalutali? Naprotiv, verujem vam.

– Da nikada ranije nisam zalutao?

– U redu je. Ionako nisam u žurbi.

– Mislite da lažem? – uvređeno promrmlja mladić.

Jupiter se nasmešio, ali mu nije odgovorio. Umesto toga, pokušao je da baci pogled na Tibar, ali mu je ovaj bio zaklonjen ozidanim nasipom uz pešačku stazu. Tek kada se put nastavio preko nekog mosta, Jupiter je nakratko ugledao vodenu površinu, dole duboko, u veštački omeđenom kamenom koritu.

S leve strane nalazile su se crkve, u malim razmacima jedna iza druge. Poslednja u nizu bila je Santa Marija del Priorato. Taksi je morao da pređe na drugu stranu i ponovo prođe kroz čitavu mrežu uličica. Vozač je ovoga puta stigao do cilja bez poteškoća.

Jupiter je platio i izašao.

– Ne zaboravite na podmetač za pivo kada odete po svoju devojkicu.

Mladić je gurnuo parče kartona u neku torbu.

– Hvala, sinjore. Ćao.

– Ćao. – Jupiter je izvukao kofer sa zadnjeg sedišta i zalupio vrata.

Mladić mu je mahnuo na odlasku, kao da ih je sprijateljilo lutanje kroz nepoznati deo starog grada. Jupiter je otpozdravio, čudeći se zbog toga samom sebi. Potom se, vrteći glavom, okrenuo prema crkvenom ulazu i krupnim koracima požurio preko trga.

Unutar građevine mirisalo je, kao i u svim starim crkvama, na tamjan, vosak i vlagu. Kao tinejdžer, Jupiter se pitao da li se iza svakog oltara nalazi mirisni sprej, kao ranije u toaletu njegove stare tetke, koju je kao dete morao da posećuje nedeljom. Crkvena memla umesto borovine, miris sveća namesto žutog limuna, pomislio je.

Na desnoj strani crkvenog broda, molitvene klupe bile su sklonjene u stranu. Tu se uzdizala četvorospratna skela, koja je zauzimala čitav bočni zid. Radnika nije bilo nigde na vidiku, kao ni vernika, niti sveštenika.

Skela je blago zadrhtala kada su se začuli koraci na njenom gornjem delu. Daske i čelične šipke su se zatresle. Svaki korak je odjekivao kroz crkveni brod. Jupiter se povukao nekoliko metara da bi pod boljim uglom pogledao gore, mada još uvek nije video nikoga.

Koraci se više nisu čuli, a neka vitka prilika, spretna poput mačkice, spuštala se niz bočne merdevine. Duga tamna kosa padala je devojci niz ramena. Nosila je sivkast radni kombinezon. Tek kada se spustila niže, Jupiter je primetio da je tkanina zapravo plava; bleđa boja poticala je od kreča i prašine, koji su joj prekrivali čitavo telo. Kosa joj je bila prirodno crna kao gar, ali je sada imala sivkast ton, koji ju je činio starijom nego što je uistinu bila.

Koralina mu se okrenula licem tek kada je skočila s pretposlednje prečke merdevina. Smešila se. Bila je još lepša nego pre. Sada je zapravo mogao da dozvoli sebi da primeti njenu lepotu; onda je bila još dete. Jedva da je tada imala petnaest godina.

– Jupiteru? – Krenula je u njegovom pravcu, ali je zastala na korak od njega i posmatrala ga s opuštenošću koja ga je dirnula. – Smršao si u poslednjih... Koliko? Osam godina?

– Deset. – Načinio je grimasu. – Haj, Koralina.

Odložio je kofer i u tom trenutku mu se ona bacila oko vrata. Bila je lagana i gotovo da nije osećao njenu težinu, a bila je i za glavu niža od njega. Kada ga je pustila, mantil mu je bio uprljan sivkastom prašinom.

– Oh – izgovorila je kratko. – Izvini. – Kikotala se kao devojčurak. – Šuvani će ga oprati. Biće to najmanje što može da učini za tebe.

– Kako je ona?

– Vidimo se posle deset godina i prvo što me pitaš jeste kako mi je baba? – Koralina se nasmejala. – Šarmantno.

– Više nisi tinejdžerka. Moram se prvo na to privići.

Koralini su zablistale oči. Bile su tamne, gotovo crne, nalik njenoj kosi i uzanim obrvama. Roditelji su joj bili čer-gari koji su je još kao dete ostavili kod njene babe, koja je imala stalno boravište. Njena baba Šuvani, iako i dalje Ciganka u srcu i duši, već više od dvadeset pet godina bila je stalno nastanjena u glavnom gradu. Njen narod je smatrao da su joj grad i njegovi žitelji ispili svu krv. U očima svojih ljudi, odricanjem od drumskog života prestala je da bude Ciganka, iako je bez sumnje još uvek tako izgledala, obučena u upadljivu nošnju svoga naroda. Jupiter je bio uveren da se u tome ništa nije promenilo od pre dve godine, kada ju je video poslednji put. Postojanost joj je uvek bila veoma važna.

– Bila si u Firenci kada smo Miva i ja posetili Šuvani – reče Jupiter. – Nije htela da mi pokaže čak ni tvoju sliku. Rekla je da ti te fotografije nisu ni nalik, u odnosu na to kakva si u prirodi. Znaš već nju. Ali, vidim da je bila u pravu.

Primila je kompliment s blagim osmehom.

– Vratila sam se u Rim pre nešto manje od godinu dana. Od tada ponovo živim u Šuvaninoj kući, u podrumskom delu.

– U staroj gostinskoj sobi? – Taj prostor pobudio je kod oboje određena sećanja, ali Koralina nije dozvolila da je to zbuni. Prozrela je njegov izazov.

– Gostinska soba još uvek postoji. Možeš da spavaš tamo, ako ti odgovara. – Zadenula je iza uha dugačak pramen kose. – Nesmetano – dodala je. – Ne nosim više batik* spavaćice.

Jupiter je u ono vreme bio dvadesetpetogodišnjak, deset godina stariji od Koraline. Prvi posao ga je doveo u Rim i to mu je ujedno bila i prva poseta Šuvani. Koralina se zaljubila u njega s mladalačkim žarom. Pojavila se jedne noći u gostinskoj sobi u tesnoj spavaćici ukrašenoj zvezdolikim batik motivom. Priznala mu je koliko joj je drag i izrazila želju da spava s njim. Jupiter je progutao knedlu, usmerio misli na kupanje u ledenoj vodi i teška srca je poslao napolje. Tada još nije poznao Mivu, ali ga je kod kuće čekala neka druga devojka; osim toga, strahovao je da će ga Šuvani naglavačke izbaciti iz kuće ako bi zaveo njenu obožavanu unuku. Iako mu odbijanje nije palo lako, osećao je da nije u redu da spava s jednom petnaestogodišnjakinjom koju je, uz to, poznao tek četiri dana. Nije posumnjao u ispravnost svoje odluke, mada je godinama kasnije još uvek osećao neko blago žaljenje zbog toga. Lagao bi samog sebe kada bi to poricao.

Koralina je sada ponovo stajala pred njim, deset godina starija. Bila je prelepa mlada žena koja je hladno koketirala s onom noći u gostinskoj sobi, kao da mu je tada omaškom poprskala košulju crnim vinom.

Da bi promenio temu, Jupiter je pokazao na skelu na bočnom crkvenom zidu.

– Tvoje carstvo?

Klimnula je.

– Tako nekako, ali samo na nekoliko dana. Počela sam prošle nedelje da proveravam osnovnu supstancu zida.

* Istočnjačka tehnika ručnog dekorisanja trekstila pomoću voska i boja. – Prim. prev.

Restoracija će trajati nekoliko meseci, ali to više neće biti moja stvar. Mislim, biću naravno prisutna, ali će vođstvo preuzeti neko drugi. Obavljam samo pripremne radove.

– Prilično odgovoran posao za nekoga ko je upravo završio studije.

– Pa, pre gotovo godinu dana – odvrtila je. – Ocene su mi bile prilično dobre, a završila sam i za klesara. Vidim to kao dobru kombinaciju. U okolini gotovo da nema tradicionalnih kamenorezaca.

Šuvani je ispričala Jupiteru o Koralininim sjajnim završnim ocenama. Studirala je istoriju umetnosti u Firenci i istovremeno je učila klesarstvo kod nekog kamenoresca. Oboje je završila s izvanrednim uspehom, uprkos dvostrukom opterećenju. Uzimajući u obzir da je možda imala i sreće, ipak nije bila čista slučajnost što je odmah dobila ovakvu ponudu.

– Šuvani mi reče da ti treba moja pomoć – rekao je Jupiter i pomislio, „ukoliko je ikome potrebna moja pomoć“. Gotovo da više nije ni radio od kada je nestala Miva zajedno s njegovim spiskom klijenata, rezultatima dotadašnjih istraživanja i svim kompjuterskim podacima. Upropastila ga je za tili čas.

Koralina je klimnula, a s uglova usana nestao joj je vedar izraz.

– Brzo si došao.

– Tvoja baba me je pozvala sinoć i... znaš već. Nisam imao ništa pametnije da radim. – Osim da sedi i naizmenično pilji u zid i jedinu fotografiju koju mu je Miva ostavila. Od kada je otišla, pitao se zašto nije ponela i sliku. Bila je veoma temeljna kada mu je pokupila čitavu poslovnu bazu, rezultate njegovog desetogodišnjeg rada. Pored toga preotela mu je i sve klijente. Sada je sama preuzimala porudžbine,

dok je on čučao u praznoj kancelariji i čekao da pozvoni telefon. Ali nije čekao ponude, već da konačno ponovo čuje njen glas, gde god da se skrivala.

Ali Miva nije pozvala. Naravno da nije.

– O čemu se zapravo radi?

Koralina ga je začuđeno pogledala.

– Šuvani ti ništa nije ispričala?

– Jedino to da radiš na restauraciji ove crkve i da želiš da bacim pogled na nešto. – I protiv njegove volje, pojavila mu se pred očima uzana batik spavaćica. Mogao je i danas iz glave da naslika njen motiv. „To mogu učiniti sećanja“, pomislio je „ako se pod njima podrazumevaju ona loša“. U poslednje vreme nije imao sreće s njima.

– Zaista si seo u avion, a da se prethodno nisi upoznao s pojedinostima? – Ponovo je zavrtila glavom. – Mora biti da zaista nisi imao pametnija posla.

– Okreni mi još koji put nož u rani i lako ću ti učiniti uslugu da provrištim.

Nežno mu je dotakla neobrijani obraz.

– Hej, idemo iz početka! Važi? – Ponovo mu je uputila zagonetan ciganski osmeh, širok i čudesno iskren.

Lagano je klimnuo, pitajući se potajno može li takav osmeh biti proračunat.

– Dođi – rekla je idući prema merdevinama.

Ostavio je kofer i krenuo za njom. Metalne prečage bile su izlizane od brojnih stopala koja su se njima penjala na desetinama gradilišta u Rimu, vezanih za crkve i spomenike.

– Pazi da se ne oklizneš – povikala je odozgo. Kada je pogledao u njenom pravcu, primetio je da je bila već na četvrtom nivou skele, dok se on još uvek nalazio na drugom. Bila je bez sumnje spretna.

Na vrhu je namrgođeno odbio pruženu ruku i ponovo primetio njenu grimasu.

– Može biti da me ismevaš? – pecnuo ju je pitanjem.

– Može biti da si preosetljiv na žensku pažnju – kontrirala mu je.

– Poslednja ženska pažnja u mom životu imala je za zadatak da mi uništi celokupnu egzistenciju, i to što je moguće temeljnije.

Koralna se uozbiljila i zamišljeno zagrizla donju usnu.

– Rekla mi je Šuvani šta ti je učinila tvoja prijateljica. Žao mi je.

– Sam sam kriv za to. Miva je...

– Još uvek je opravdavaš?

Samo je slegnuo ramenima.

– Možemo li da promenimo temu?

Koralina je išla uskom stazom prema drugom kraju skele, ne osvrćući se.

– Šta ti govori ime Piranezi? – upitala je.

– Đovani Batista Piranezi?

– Upravo on.

– Italijanski bakrorezac iz osamnaestog veka. Zbog svojih raskošnih gravura bio je nešto kao superzvezda u svoje vreme. *Rimske starine* i *Tamnice* njegova su najbolja dela. Privatno je zapravo bio nesrećna osoba. Celog života je želeo da se bavi arhitekturom, ali nije dobio nijednu porudžbinu.

– Tačno – rekla je – i netačno. Makar što se tiče poslednje rečenice.

– Tako je. – Jupiter se postepeno prisećao pojedinosti. Prelistavao je u glavi tomove knjiga sa slikama i gravurama, koje su sada najverovatnije u Mivinom stanu, sa svim ostalim njegovim stvarima, gde god u svetu da se taj stan

nalazio. – Piranezi je bio odgovoran za restauraciju neke crkve ovde u Rimu i za izgradnju nekog trga. Bar tako mislim. Drugo ništa.

Koralina je klimnula i Jupiter je razumeo.

– Za ovu crkvu?

– Santa Marija del Priorato di Malta – potvrdila je Koralina. – Piranezijevo arhitektonsko zaveštanje.

Jupiterov pogled lutao je po visokom crkvenom prostoru, ali mu nije palo u oči ništa neobično, niti veličanstveno. S iglom i bakarnom pločom Piranezi je bez sumnje bio genije, ali njegova graditeljska umetnost bila je nenametljiva i jedva primetna.

– Piranezi nije smeo da radi ovde onako kako je želeo – rekla je Koralina. – Da su mu bile određene ruke, prepravka bi bez sumnje prerasla u potpunu promenu. Mislim da je bio razočaran zbog čitave te stvari. Verovatno se sporio s naručiocem, što je dovelo do toga da više nikada nije radio kao arhitekta.

– A trg?

– Pripada crkvi, upravo si prešao preko njega, trg Kavalieri di Malta.

Koralina je stigla do vrha skele. Iznad njene glave prostirala se tavanica crkvenog broda. Na poslednjim metrima staze, zid je bio prekriven crnom plastičnom folijom, na čijim je prevojima i talasima bila ona ista fina prašina koja je prekrivala Koralininu odeću i kosu. Ispred je stajao drveni sanduk u koji je neko naređao cigle.

Zastala je pored proreza na foliji i odgurnula je u stranu kao pozorišnu zavesu.

– To je ovde.

Jupiter joj je radoznalo prišao i na svoje veliko iznenađenje video da se iza folije nalazi udubljenje u zidu. Nije

bilo duboko. Bilo mu je dovoljno samo da pruži ruku i dotakao bi zadnji zid. Začuđujuće je bilo to što je udubljenje očito otvoreno tek nedavno. Na to je ukazivala fina prašina.

– Potiče li iz vremena Piranezijeve preuređenja crkve? – upitao je.

– To je najpribližnije istini, zar ne? – odvrtila je Koralina. – Dala sam nekoliko uzoraka na laboratorijsku analizu i s najvećom verovatnoćom sve ovo što vidiš potiče iz vremena kada je Piranezi radio na crkvi.

Udubljenje je bilo široko oko dva metra i isto toliko visoko. Zadnji zid prekrivalo je mnoštvo mitskih reljefnih figura. Mitska bića međusobno su se preplitala, grizla, volela i lovila. Većina je imala tela nalik gotskim vodorigama*, mada su bila mršavija i manje preteća. Bilo je ipak i onih koje bi prepoznalo svako dete: jednorog, Pegaz i glava Gorgone.

– To nikako ne odgovara Piranezijevim delima – začudio se Jupiter. – Jesi li sasvim sigurna kada je u pitanju određivanje starosti?

– Da. I to ne samo na osnovu laboratorijskih rezultata.

Hteo je da upita šta je time mislila, ali je ona već nastavila:

– Nisi još video sve. Sačekaj. – Ispod ruba plastične zavesе pritisnula je prekidač ručnog reflektora. Svetlost je obasjala udubljenje, stvarajući senke između kamenih stvorenja i pomrčinu u njihovim nozdrvama, ždrelima i očnim dupljama. Pojedina su delovala kao oživljena, kada je svetlosni zrak zablistao na njihovoj poroznoj površini i dočarao izgled tajanstvenog pokreta.

* U arhitekturi, figure ljudi, životinja ili mitoloških bića koje „rigaju“ vodu iz usta. – Prim. prev.

– Sve ovo bilo je skriveno iza zida koji sam uklanjala poslednja dva dana – rekla je Koralina. – Ne znam ima li još ovakvih udubljenja u ostalim zidovima, ali pretpostavljam da ih nema. Slučajnost je da sam ovde gore počela da radim. Kucala sam o zid, pri čemu se razlistao malter i ukazao se goli zid. Vlaga u poslednjih dvesta godina dovela je do truljenja. Uklonila sam sve što je otpadalo; mrlja od vlage bila je jednake veličine kao udubljenje iza nje. Okolo je čvršći malter, a zid stabilniji.

– Rekla si da još nisam video sve.

Klimnula je.

– Pogledaj onaj rep zmaja. – Osvetlila je zrakom desni ugao udubljenja, nedaleko od Jupiterovog ramena.

Rep nekakvog zmijolikog stvorenja izdvajao se iz ostalog meteža isprepletanih tela i stvarao neku vrstu kamene petlje. Ili ručice.

Kada je Jupiter ponovo pogledao Koralinu, klimnula mu je.

– Probaj.

Prstima je uhvatio kamenu ručicu i povukao je. Ništa se nije desilo.

– I? – upitao je.

– Moraš je okrenuti, u pravcu kazaljke na satu.

To je i učinio, što je proizvelo prigušenu škripu. Jupiter je oklevao. Pre nego što je ručicu povukao naniže, upitao je:

– Ko zna za ovo?

– Samo ti, Šuvani i ja.

– A tvoji nalagodavci?

Odmahnula je glavom.

– Čak ni sveštenik. Nikada se nije popeo ovamo. Pripremu radim sama. Nema čak ni kolega. Većina restauracija u Rimu

krčka se na tihoj vatri. Veliki radovi na crkvi Svetog Petra poslednjih godina prožderali su finansije predviđene za ostale restauracije.

– Čemu onda tajanstvenost?

Nasmejala se, ali nije delovala bezbrižno kao ranije. Koralina je pronašla nešto što joj je stvaralo brige. Nešto o čemu je htela da razgovara s njim.

– Okreni ručicu – zatražila je.

Jupiterova ruka dovršila je pokret. Škripa je u trenutku prestala. Povlačenje ručice delovalo je bezuspešno. Tek kada je levom rukom pritisnuo reljef, nešto se desilo. Čitav zadnji zid udubljenja nakrivio se prema unutrašnjosti.

Iza je bilo mračno. Vazduh je bio hladan i ustajao, mada je Koralina, u poslednja dva dana, više puta otvarala vrata. Jupiter je tačno znao šta je tada osećala – neopisivu napetost pred nekim otkrićem koje može biti spektakularno i veličanstveno, ali i malo i nebitno. To je uvek bio trenutak neizvesnosti, trenutak iščekivanja, u kome se pretpostavka pretvarala u konačnu spoznaju. Jupiter je uvek i iznova doživljavao takve trenutke kada bi neko nestalo platno, ili skulptura, za kojima je tragao, izronili negde u svetu, u nekom muzejskom depou, privatnoj zbirci, a u dva slučaja čak i na tavanu napuštenog senika, u nekakvoj nedodžiji.

Koralina je uperila zrak lampe u tamu iza reljefa.

Tajna soba bila je iznenađujuće velika. Jupiter je uzalud pokušavao da odredi njeno mesto u odnosu na fasadu crkve. Morala je biti izuzetno spretno ugrađena u spoljašnju strukturu građevine, jer je ostala neupadljiva, neprimetna.

Jupiter je pogledao preko ramena i načinio grimasu.

– Ovo zbilja moraš nekome da prijaviš.

Koralina je pokazala prema tami.

– Uđi.

Kroz uzan prorez na skeli pogledao je zid ispod nje, niz koji se trunila fina prašina. Konačno je načinio dugačak korak ka udubljenju. Trenutak kasnije prošao je kroz reljefna vrata i ušao u sobu. Koralina je ušla odmah za njim i dopustila da svetlosni zrak luta prostorijom. Položaj skele doprineo je da mu se soba učinila dubljom nego što je uistinu bila. Trebalo mu je samo dva koraka do zadnjeg zida koji je bio neomalterisan, ali suv. Jupiter je jasno video Koralinine otiske stopala na prašnjavom podu. Očigledno je ispregledala svaki kutak, kuckajući po zidovima, tavanici i podu.

– Šta je ovo zapravo? – upitao je osvrćući se oko sebe.

Koralina mu je klimanjem glave dala znak da prati zrak lampe. Svetlost je polako prelazila preko zadnjeg zida i Jupiter je shvatio na šta je mislila.

Pojedine vertikalne fuge u zidu bile su šire od ostalih. Bila su to udubljenja u kamenu, visine šezdeset, možda sedamdeset santimetara. Nikakva svetlost nije dopirala iza njih, što je govorilo da ne dosežu do fasade.

U svakom tom udubljenju bilo je nešto što je na prvi pogled podsećalo na tkaninu, koja je nekome poslužila da zapuši otvore. Jupiter je pažljivo dotakao materijal. Delovao mu je čvrst, nalik nekadašnjoj koži za prozore.

Kada se okrenuo prema Koralini, prešla mu je zrakom lampe preko lica.

– Vratila sam tačno sve na svoje mesto, kako sam i našla. Želela sam da sve zatekneš u prvobitnom stanju.

Okrenuo se ponovo prema udubljenjima. Procenio je da ih ima sedamnaest, možda osamnaest. Protrljao je kožu između palca i kažiprsta i ostavio je naglim pokretom.

Koralinu je zabavila njegova nesigurnost.

– To nije ljuska koža. – Kikotala se kao tinejdžerka nakon neslane šale. – Iako bi to odgovaralo situaciji, zar ne?

– Jesi li je dala na analizu?

– Naravno. Štavljenja teleća koža. Veoma dobro obrađena. Premazana je vodootpornom materijom.

Jupiter je odlučnim trzajem izvukao jednu od koža. Bio je iznenađen njenom težinom. Nešto je bilo umotano u nju.

Pod prstima je osetio pravougaoni predmet.

Koralina je primetila ispitivački pogled kojim je posmatrao zamotuljak.

– Otprilike četrdeset jedan puta pedeset četiri santimetra, plus-minus nekoliko milimetara.

Pažljivo je odstranio kožni omot. Pojavila se metalna ploča, očito bakarna, koja je na mnogim mestima bila zelenkasta. Malo vlage je ipak prodrlo u zamotuljak.

Ploča je bila prekrivena motivima do samih ivica. Linije i zavijuci delovali su na prvi pogled kao naslikani, ali je Jupiter odmah otkrio da su urezani. Crna boja bila je duboko utisnuta u udubljenja.

Polako je podigao ploču, dodirujući je samo uglovima teleće kože. Nije želeo da ostavi otiske prstiju. Svetlosni zrak upravljen pravo na metal izazvao je neprijatan odsjaj.

– Osvetli je malo sa strane – rekao je Koralini.

Tada je otkrio o čemu se radi.

– Ovo je jedna od ploča za otisak iz Piranezijeveg ciklusa *Tamnice*.

– Priprema za list broj sedam – šapnula je Koralina, kao da se plašila da umetničko delo može oštetiti čak i svojim glasom.

Na ploči je bio prikazan gigantski tamnički prostor, što je inače bio motiv svih šesnaest *Tamnica*. Posmatraču se otvarala panorama silovite podzemne hale, ispresećane moćnim mostovima, gigantskim spiralnim stepeništem, kolosalnim lukom iznad kapije i grananjima do mnogobrojnih nivoa.

Posvuda su visili lanci. Prepoznavale su se i pojedinačne ljudske figure. Na gornjem delu bakroreza upravo se zatvarao ogroman pokretni most iznad ponora. Sam pogled na njega Jupiteru je izazvao nelagodan ton u ušima. Bile su to fantastične zvučne kulise: zveket silovitih lanaca, škripanje čeličnih zupčanika, osovina od mrkog punog drveta i višestrukih potpornika u podzemnom svetu grandiozne veličine.

Imao je vrtoglavicu kada se okrenuo prema Koralini.

– Zna li se da ove ploče još uvek postoje?

Ponosito je odmahнула glavom.

– Ne. Sve što je ostalo od *Tamnica* jesu reprodukcije, otisci koje je Piranezi napravio pomoću ploča. Ali originalne ploče se smatraju nestalima.

Jupiterov pogled je lutao po usecima u zidu.

– Svih šesnaest?

– Da.

Obazrivo je spustio ploču na pod i pažljivo je umotao u kožu. Sa strahopoštovanjem ju je vratio u prorez u zidu.

– Nije nikakvo čudo što Šuvani nije želela da mi priča o ovome preko telefona. Ovaj pronalazak je prava senzacija. Je l' tebi to jasno?

– Nije, Jupiteru – odvrtila je cinično. – Studirala sam istoriju umetnosti samo da bih se spetljala s nekim profesorom u sakou od tvida.

Pogledao ju je začuđeno.

– Ali, od mene si želela da saznaš koliko su ploče vredne, ili...? – Koralina je klimnula. – Možda baba i ti računate na nagradu nalazaču.

Najednom je spustila pogled. Piljila je u pod.

– Radnja ne ide dobro. Šuvani će završiti na ulici ukoliko ubrzo ne izmiri dugove. Ne možemo da platimo čak ni

selidbu. Bože dragi, kuda bismo s tolikim knjigama? O novoj kući nema ni govora.

Blago joj je podigao bradu kažiprstom i pogledao je pravo u oči.

– Niste se valjda bavile mišlju da ploče mogu i da nestanu?

Izraz lica joj je postao oštiji. Ustuknula je za korak.

– Trebalo je da im samo proceniš vrednost, Jupiteru. Plat ćemo ti za to, ako hoćeš.

– Novcem koji ćeš dobiti za ove ploče od nekog bednog preprodavca? – Ako bude još glasniji, čuće ga neko dole u crkvi. Zato je odmah spustio ton. – Koralina, te stvarčice su vredne nekoliko miliona dolara. Miliona! Ne prodaju se jednostavno na Porta Porteze između majica i divljih kopija.

– Bilo bi lepo od tebe da me ne potcenjuješ baš toliko – odbrusila mu je. – Poznajem ljude koji umeju da se snađu s ovakvim stvarima.

– Zašto onda nisi njih pozvala da procene vrednost ploča?

Gledao ju je netremice. Koštalo ju je truda da izdrži njegov pogled.

– Ljudi koji mogu prodati nešto ovakvo, nisu baš poznati po poštenju.

– Polaskana sam. Pobogu, Jupiteru, Šuvani ti veruje. Ja takođe. Kaži mi samo koliko se može tražiti za ploče. Neću ništa više od tebe. Baš ništa. Ti lično nećeš ni najmanje uprljati ruke.

Uzeo je lampu od nje i uperio joj u lice.

– Ako ste to čvrsto odlučile, zašto su ploče još uvek ovde? Mogla si ih izneti prošle noći.

– Ja... – prekinula je tražeći reči.

Jupiter joj je pritekao u pomoć.

– Ti to uistinu ne želiš. Je l' tako? To nije nekakva sitna krađa u radnji. Znaš to dobro. Krađa umetnina spada u najteži kriminal, a posebno u ovakvim razmerama. – „Krađa u radnji“, hteo to, ili ne, još uvek je u njoj video devojčicu koja dozvoljava sebi da joj karmin u robnoj kući završi u džepu jakne.

– Šuvani je očajna – rekla je. – Treba nam novac.

– Ali ne ovako, Koralina. Ne na ovaj način.

Najednom je delovala uznemireno.

– Niko mi ne garantuje nagradu kao nalazaču. Crkva će uzeti ploče. Ovi iz Vatikana neće izdvojiti ni lire, sve dok ih sud ne bi primorao na to, a ja radim za Vatikan. I nemam pravo na nagradu. – Kružila je stopalom po prašini. – Do đavola, Jupiteru, izbaciće nas iz kuće ako nekako ne dođemo do novca.

– Koliko vam treba?

– Sto četrdeset miliona lira.

– Sto četrdeset miliona! Za te pare možete kupiti pola kuće!

– Nije to samo dug za kiriju. Znaš kakva je Šuvani! Ima gomilu prijava zbog ometanja javnog reda i mira i tome slično. Novčane kazne se nagomilavaju. Ovde dve hiljade, tamo četiri hiljade. Napravila je sudar nekoliko meseci pošto joj je oduzeta vozačka dozvola. Od tada moram sama da razvozim knjige.

– Šta se dogodilo?

– Naletela je kolima na neku ženu, preko, na trgu Kairoli. Šuvani je bila kriva. Dobila je godinu i po dana uslovno, mora da plati pozamašnu novčanu kaznu i žrtvi bolničke troškove. Imale smo sreću da ta žena nije tražila i naknadu za pretrpljenu duševnu bol.

– Šuvani je osuđena na uslovnu kaznu i pri tome te nagovara da prodaš umetničko blago ispod ruke? – Oborio je zrak lampe i odmahnuo glavom. – Možda bi trebalo ozbiljno da porazgovaram s tvojom babom.

Hitro mu je prišla i dograbila ga za mišicu.

– Više nisam dete, Jupiteru! Više nisam devojčurak koji se noću ušunjava u tuđu sobu. Donela sam odluku.

– Nisi. Inače ploče ne bile ovde. – Video joj je srebrnast blesak u očima. Nije želeo da ona zaplače. Ali, ako je zaista i bila na ivici da otvoreno iskaže osećanja, u narednom trenutku ih je već suzbila.

– Je l' to toliko besmisleno? – tiho je upitala.

– Sasvim. – Uzeo ju je za ruku, ne znajući ni sam zašto je to učinio; to neće uprostiti stvari. – Ako bi ti i uspelo da prokrijumčariš iz crkve šesnaest ploča ovog formata, kuda bi s njima? Tvoji prijatelji, sitni preprodavci ukradenih stvari su...

– Rekla sam da poznajem te ljude – naglo ga je prekinula. – Nisam kazala da su mi oni prijatelji.

– Takvi klipani su tempirane bombe. – U poslednjih deset godina Jupiter je upoznao nebrojeno mnogo preprodavaca umetnina i znao je o čemu govori. – Koliko će im biti potrebno da dođu na savršenu ideju da vam ne plate ni prebijene pare za ploče? Ili da vas ucenjuju zbog njih? Ili da vas prijave policiji, da bi za sebe ostvarili neku pogodnost? – Uzdahnuo je duboko. – Zaboravi na to! Nema svrhe. Čak ni profesionalci nemaju šanse za tako nešto.

Ćutala je dugo prelazeći pogledom preko udubljenja s bakarnim pločama. Jupiter ju je posmatrao kako se bori sa samom sobom. To nije bila jednostavna borba.

Konačno je klimnula.

– U redu – rekla je. – Moram pozvati neke ljude.

– Obećavaš?

– Da, obećavam.

Kada su izašli iza folije i preko ograde pogledali dole, primetili su nekog sveštenika, odevenog u crno, kako stoji pored Jupiterovog kofera i zagleda ga sa svih strana.

– Nazad – procedila je Koralina i gurnula Jupitera van sveštenikovog vidokruga. Provukla se pored njega, uputila mu osmeh i spustila se žustro niz merdevine.

Jupiter je ubrzo čuo kako je sve ispričala svešteniku.

Na interfonu jedne od kuća, blizu palate Farneze, pisalo je „Rezidencja“. Ako se pritisne dugme, uglašano nakon mnogo decenija upotrebe, posle nekoliko trenutaka začuće se signal otvaranja vrata. Starinskim liftom, uokvirenim mrežom od kovanog gvožđa, stizalo se do četvrtog sprata, gde je čekao sedi čovek u portirskoj loži, koja je tu stajala još iz vremena dućea. Drvo je bilo puno i tamno, a starac namrgođen i škrt na rečima. Sobe ovde nisu bile skupe, a ukoliko bi neko upitao za određenog gosta, ili za nečiji dolazak, zasigurno bi ostao bez odgovora.

U jednoj od soba ovog pansiona, visoko iznad lavirinta uličica starog dela grada, sedeo je Santino i zurio u ekran koji nije bio veći od priručne *Biblije* na noćnom stočiću.

Santino je plakao.

Ljudi na video snimcima bili su mrtvi. Poznao je svakog ponaosob. Bili su mu prijatelji. Braća.

Bili su monasi iz kapucinskog reda, kao i on sam.

Santino je plakao zbog onoga što im se dogodilo, ali i zbog sebe, zbog sudbine kojoj ga je Gospod, u svoj svojoj svemoći, prepustio.

Plašio se kao nikada do sada. Znao je da ga prate i da će otkriti da je sada u ovom pansionu. Biće to ubrzo. Možda već danas.

Učinio je sve da zavara trag, ali bio je samo običan čovek. Nije bio kriminalac, niti je znao kako se to može ispariti preko noći. Razum mu je nalagao da napusti grad, da ode iz Rima, da se uputi širokim poljima prema jugu, dole, prema moru, i još dalje. Možda bi pronašao utočište među nekim misionarima, negde u Severnoj Africi.

Znao je istovremeno da je to iluzija. Naći će ga ma gde se nalazio. Bio je već predugo kapucin da bi mogao da živi igde drugde osim pod Božjim krovom. Svaki dan proveden u drugoj prljavoj sobi nekog pansiona, ili jeftinog hotela, u kakve se već danima zavlačio, graničio se s njegovom predstavom o nezamislivom prokletstvu. Bilo mu je jasno da neće još dugo izdržati ovu skrivalicu. Ubrzo će potražiti zaštitu i blagoslov crkve i tada će ga uhvatiti.

Osećao je da su njegovi progonitelji posvuda. Čuo im je korake u hodniku. Olakšavali su se neprimetno kraj njegovih vrata. Čuo je zvuke u sobi iznad svoje, to neprestano hodanje s jedne na drugu stranu. Pritiskala ga je i kidala mu nerve ta neprestana šetnja tamo-ovamo.

Nije bio siguran da li je to samo umislio ili su ti ljudi i njihovi koraci bili stvarnost. Ali osećao je da ga posmatraju. Činilo mu se kao da se oko njega steže obruč, da mu se približavaju sa svih strana.

Morao je da vidi trake do kraja, pre nego što upadne u mrežu svojih neprijatelja. Bilo je ukupno šest video traka. Hteo je da sazna celu istinu, veliku tajnu za koju su njegova braća, krvareći i urlajući, dala živote na nemilosrdnom bezbožničkom mestu.

Prošlih dana, od početka bekstva, odgledao je već prve tri trake. Svaka je trajala po nekoliko sati – bile su to uvek iste slike i s jednakom jačinom zvuka. Gledanje ga je

zamaralo. Jedino ga je strah kod ljudi na videu držao budnim. Znao je koliko im je on bio stvaran. Poznao je kraj njihove odiseje u dubine.

Nije bilo lako odgledati snimke u celini. Morao je često da napušta skrovišta i besciljno luta ulicama. Kada bi se smestio u neki hotel, dešavalo mu se neretko da baterija aparata bude prazna. Nije imao baš mnogo novca. Imao ga je zapravo tek toliko da tu i tamo prenoći u nekom hotelu. Čitav dan se borio sam sa sobom, pre nego što je prisilio sebe da ukrade baterije, punjač i mrežni kabl u nekoj radnji. Desilo se to prethodne večeri. Danas popodne mogao je konačno da stavi četvrtu traku u aparat. Polovinu snimaka je već video i verovao je da je došao do tačke od koje će stvari postati još gore, mnogo gore.

Santino se osećao kao alkoholičar koji je znao da ne sme da posegne za flašom ni po koju cenu na ovom svetu, ali je to na kraju ipak činio. Trebalo je da baci aparat s monitorom, a trake da uništi. Jednostavno, nije trebalo ni da ih gleda, niti sluša, već da se napravi slep i gluv. Ali dugovao je ostalima da sazna više o njihovoj sudbini, da u njoj učestvuje, kao da je i sam bio član bezuspešne ekspedicije u podzemni svet. On je bio taj koji ih je naveo na tu ideju. Nabavio im je opremu i pobrinuo se da opat ništa ne dozna o njihovim planovima. Santino je bio kolovođa od samog početka.

Ipak je jedini ostao na ulazu u podzemni svet. Desna noga bila mu je paralizovana još od rođenja i to je bio razlog što je dao prednost ostaloj trojici. Nikada ne bi uspeo da održi korak s njima, a ionako je trebalo da se ovi ubrzo vrate i ispričaju mu svoje doživljaje.

Međutim, vratio se na površinu samo jedan od njih – brat Remeo. Umro je na Santinovim rukama samo nekoliko trenutaka nakon izlaska. Remeo je svoju izgorelu levu

podlakticu uvezao uz telo – bila je to samo gola mrka kost, nalik ugarku; uz nju je pričvrstio torbu s video trakama. Poslednjom snagom izneo je kasete na svetlost dana, s tolikom voljom, kao da mu je život zavisio od toga. Pred smrt je izmamio Santinu obećanje da će ovaj obelodaniti istinu – i možda na taj način obavestiti o tome čitav svet.

Santino nije želeo da pogleda snimke, ali je morao da to učini, i to sada, odmah. Dok je još uvek bilo vremena.

„Remeo“, pomislio je, „zašto baš mi? Zašto ja?“

Na monitoru se videla slika nekih spiralnih stepenica, širokih desetak metara i načinjenih od čvrstog kamena. Prve tri video trake prikazivale su samo silaženje trojice ljudi. Jedan od njih, Remeo, nosio je na ramenu kameru s ugrađenim reflektorom. Kapucin nije imao iskustva s tehničkim stvarima, ali nakon nekoliko sati provedenih na beskonačnim stepenicama koje su vodile u dubine, postepeno je uhvatio pravilan ugao. Slika se i dalje tresla i povremeno bila nejasna, ali je bila mnogo bolja nego na početku snimanja, kada se okolina pre nazirala, nego što se uistinu videla.

Druga dvojica monaha zvali su se brat Lorin i brat Paskale. Remeo se retko video na slici. Jedino kada je nakratko davao kameru jednom ili drugom bratu, ili kada ju je naslanjao na visoku kamenu ogradu stepenica. Ali uglavnom ju je klatio na ramenu, povremeno govorio u mikrofoni i snimao braću iz svoga reda kako silaze, silaze i silaze niz stepenice.

Do sada su ukupno dvanaest sati silazili spiralnim stepenicama, kojima se još nije nazirao kraj. Da Santino nije bezgranično verovao Remeu, mislio bi da su trojica ljudi sve vreme silazili istim delom stepenica, možda iz straha da prodru u tolike dubine. Ali poznao je dobro Remea i zato mu je dužina stepenica delovala istinito.

Dvanaest sati silaženja niz gigantsko stepenište. I sada, na početku četvrte video trake, još uvek se ništa nije promenilo. S druge strane ograde od klesanog kamena, stubova u visini pojasa, nije bilo ničeg osim pomrčine. Monasi su više puta u tamu ispaljivali svetleće kugle. Jedino što im je posle toga preostajalo, bilo je razočarano posmatranje svetlećih lopti koje su padale negde daleko i duboko i gasile se. Ni u jednom pravcu nisu nailazile na otpor, nije bilo ni naznake da je tu neki zid, niti se moglo primetiti išta izgrađeno. Postojali su jedino praznina i mrak.

Monasi su u rancima imali namirnice, kojima su mogli da se hrane danima, ali samo ukoliko budu štedljivi. Bili su kapucini i samim tim naviknuti na oskudicu, mada su im ova pustoš i beskrajno silaženje zamarali telo. Njihov dotadašnji život bio je posvećen radu u okviru svog reda, koji se sastojao od negovanja bolesnika i izrade ruketvorina. Usred Rima, dvomilionske metropole, kapucini su živeli povučeno i u oskudici. Studiranje i bavljenje naukom nije im bilo dozvoljeno, tako da su živeli samo od dobre volje drugih i Božje milosrdne nagrade.

Ovoliko hodanje niz stepenice bila im je novina i sva trojica su zadobila upalu mišića, grčeve i gušenje. Vazduh je dole morao biti lošiji. Možda je u njemu bilo hemikalija koje se nisu mogle ni videti, niti omirisati.

Išli su ipak dalje. Dalje i dalje.

U susret paklu.

Santino je podigao pogled. Pritisnuo je dugme za pauzu. Nešto se začulo napolju, ispred vrata sobe. Prvo je to bio metalni zvuk mreže lifta, a potom i koraci. Jedne osobe? Ili više njih? Nije znao reći. Zvuci su postali jasniji. Upravo su bili ispred njegove sobe.

Čuje li se to neko tiho, prigušeno disanje? Lagano pištanje?

Santino je do tada sedeo na krevetu ukrštenih nogu, a aparat mu je bio naslonjen na kolena. Ali sada se podigao. Nosio je sportsku obuću, farmerke i neku staru košulju – stvari je uzeo iz džaka sa sakupljenom odećom. Ukrao je prepunu plastičnu vreću iz hola neke stambene zgrade. Trčao je što je brže mogao sve do nekog tihog dvorišta gde je na miru razvrstao svoj plen i pronašao stvari koje su mu odgovarale. Obuća mu je bila za broj manja i neudobna posle tolikih godina provedenih u sandalama. Ali ubrzo je zaista dobro hodao u njoj, pa čak i trčao, ako bi zatrebalo.

Koliko god je mogao tiše, prešao je od kreveta do vrata. Nije napravio grešku da prisluškuje pritiskajući drvo celim telom. Umesto toga, umirio se oslonjen leđima o zid pored ulaza. Malo je savio glavu u stranu, kako bi pritisnuo uho na vrata.

Jesu li to glasovi? Jedan – ili dva?

Veoma sporo spustio je ruku na kvaku, a drugu na ključ, koji je još uvek bio u bravi. Kada bi ga okrenuo, ljudi napolju bi znali da su otkriveni. Tada bi skočili na njega, uhvatili ga, udarali ga i odvukli ga sa sobom – i on nikada ne bi saznao celu istinu o Remeu i ostalima.

Ne. Tako glup neće ispasti.

Čučnuo je polako i pokušao da nešto vidi kroz ključaonicu. Doduše, ključ mu je većinom zaklanjao vidik, ali su mu svetli prerezi levo i desno od njega mogli otkriti da li se nešto napolju pokreće.

Santino ništa nije primetio. Hodnik je bio prazan.

Ali šta ako su njegovi neprijatelji stajali levo i desno od ključaonice? Očito su bili mudri. Znao je da takve kao što je on smatraju blesanima. Veruju da je on samo običan monah i da će im biti lako s njim.

Ali neće ga tek tako prevariti.

Pištanje je prestalo, a više nije čuo ni disanje. Ali to još uvek ništa nije značilo. Mudri su! Možda su prestali da dišu, pre nego što navale na vrata i njega odvuku odavde. Možda im je takav plan.

Santino se odšunjao do kreveta. Isključio je aparat. Činilo se da je crnilo na ekranu milelo sa svih strana prema ogradi stepeništa na slici i ispunilo čitav ekran.

Santino je stavio aparat u torbu pored ostale svoje sirotinje i još jednom oslušnuo u pravcu vrata. Nije bilo zvukova, ni disanja, niti šaputanja. Okrenuo se potom prema prozoru. Smišljeno je odabrao baš ovu sobu. Pod prozorom je bila mala kosina od cigala, koja je vodila prema ravnom krovu. Odatle je mogao da pređe na susednu kuću i stepenicama dospe na ulicu.

Pobedonosno osećanje potisnulo je za trenutak Santinov strah, što je bilo sasvim neuobičajeno u njegovom dotadašnjem životu. Ali učio je kako se izlazi na kraj sa svetom koji ga je okruživao. Narugaće se svojim neprijateljima pre nego što shvate da je uopšte bio ovde.

Jednim potezom otvorio je prozor i već trenutak kasnije bio je napolju.

Poglavlje drugo Stručnjak za tamnice

Figura Bogorodice krasila je Šuvaninu kuću. Ispred kipa klečala je prilika s maramom duboko namaknutom na lice. Perle brojanica svetlucale su između drhtavih, suvonjavih i koščatih prstiju. Iz senke iza marame čulo se šaputanje.

Iznad udubljenja u zidu, u kome je bila statua Bogorodice, postavljena je tabla. Otkrivala je da je figura Majke Božje poklon iz 1954. godine, povodom obeležavanja desetogodišnjice oslobođenja od fašizma. Dole, na zemlji, nedaleko od kolena zabrađene prilike, stajale su dve posudice. Jedna s čistom vodom, a druga s hranom za mačke. Šugav ulični mačak, podgojen pacovima i otpacima, duboko je zagnjurio njušku u drugu posudu i glasno mljackao, ne obazirući se na osobu koja se molila.

Jupiter je prihvatio prizor kao i sva druga osećanja vezana za ulicu – kao nešto što bi na slikarskom platnu bilo čudesno, neobično ili zastrašujuće. Kao deo stvarnosti, bila je to za njega kratkotrajna slika, koju je zaboravio istog trenutka kada je Koralina otvorila vrata radnje.